

Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi (Ankara 19-24 Ekim 1959), *Kongreye Sunulan Tebliğler*. VI—417 s. metin CCXCIV pl. 3 tablo. Ankara 1962 Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Enstitüsü tarafından 19-24 Ekim 1959 tarihleri arasında Ankara'da tertip edilen Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi, bu alandaki çalışmalarıyla tanınmış Türk ve yabancı bilim ve sanat adamlarını ilk defa olarak bir araya getiren ve Türk sanatının değerlerini dünya ilim ve sanat çevrelerine bütün özellikleriyle tanıtmaya çalışan bir kültür hareketi olmuştur. Bir çok garplı otoritelerin genel olarak İslâm sanatlarının bir kolu halinde görüp göstermiye alıştıkları Türk sanatını, tamamen kendi özel vasıf ve karakterleriyle tanıtmayı hedef tutan bu toplantı, kendisinden beklenen hizmeti yapmış, çalışmalara 13 muhtelif yabancı memleketten gelen 25 uzman bu görüş ve anlayışa katılarak Türk sanatının çeşitli konularıyla ilgili tebliğler yapmak suretiyle kongrenin Milletlerarası değerini arttırmayı sağlamışlardır. Bunlardan başka 9 memleket de müşahit delegeleriyle çalışmaları yakından izlemiş, Unesco Genel Merkezi ise Doğu-Batı büyük projesinin idarecisini yollamak suretiyle Kongrede kendisini temsil ettirmiştir. Kongrenin sadece bir Türk teşebbüsü olarak kalması yeter görülmemiş, bir müteşebbis komite kurularak benzeri kongreler gibi belli aralıklarla dünya ilim ve sanat merkezlerinde toplanacak devamlı bir kongre halinde teşkilâtlanılmasına da karar verilmiştir. Böylece Milletlerarası İkinci Türk Sanatları Kongresinin, 1963 Eylülü sonlarında İtalya hükümetinin desteğiyle Venedik civarında San Giorgio adasında toplanması kararlaştırılmış ve Türk sanatı ile meşgul bilim adamlarımızın geniş ölçüde katılmalarına imkân verecek şekilde gereken hazırlıklara da başlanılmış bulunmaktadır.

Ankara Üniversitesi Rektörü ve İlahiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Profesörü Sayın Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin'in başkanlığında, tam bir düzenle ve milletlerarası geleneklere uyarak çalışmalarını yapan kongreye 62 tebliğ sunulmuş ve bunlar üzerinde ilgililer arasında tartışmalar ve eleştirmeler yapılmıştır. Kongre kitabı Türk sanatının ve sanat tarihinin çeşitli alanlarına kol salan ve onlar üzerindeki görüşleri millî Türk sanatı açısından değerlendiren bu tebliğleri, ilgili oldukları sanat dallarına göre sınıflandırarak sıralamış ve konuları aydınlatan belge ve eserlerin fotoğraflarını da eklemek suretiyle Türk Sanat Tarihi kitaplığı-mıza kazandırmış bulunuyor. Aşağıki liste, kongre kitabının bir kaynak kitap veya bilim belgeleri dergisi olarak taşıdığı niteliği yeter derecede belirtebilecektir.

- 1) Amerika müzelerinde bulunan Türk sanat eserleri (AĞAĞOLU, Kamer)—
- 2) Mavi ve beyazlı Türk çini kapları ve bunların Çin menşeli ilk örnekleriyle akrabalık derecesi (AĞAĞOLU, Kamer)—3) XIII-XVI. yüzyıllarda yapılmış Türk camilerinin iç mimarisi (AKOK, Mahmut)—4) Osmanoğullarının ilk imar teşebbüslerine dair Bizans ve batı kaynaklarındaki tezatlar (ALTAR, Cevat Memduh)—
- 5) 1959 Haziranında bir Doğu Anadolu gezisinden notlar (ASLANAPA, Oktay)—
- 6) Osmanlı saray halıları meselesi (ASLANAPA, Oktay)—7) Fransız millî kolek-

- siyonlarında Yüksek-Asya'nın İslâmiyetten önceki sanatı (AUBOYER, Jeanine)—8) Türklerde su mimarisi (AYTÖRE, Ayhan)—9) Osmanlı mimarisinin ilk asrı (AYVERDİ, Ekrem Hakkı)—10) Çağdaş sanatın bazı biçimleri ve Türk-İslâm yazı-ları (ERK, Nurullah)—11) Türkler ve Gazneli sanatı (BOMBACI, Alessio)—12) Sudan'ın tarihî Suakin şehrinde bulunan Türk-İslâm mimarî eserlerine kısa bir bakış (BUHARİ, Ahmed Salâh)—13) Hind-Pakistan mimarisinde Türk mimar-lığı (CHAGHATAI, M. Abdullah)—14) İslâm yazı sanatının tetkiki için Türk kaynakları (CHAGHATAI, M. Abdullah)—15) İstanbul'da XVI. asır sonuna kadar hâssa halı sanatkârları (ÇETİNTÜRK, Bige)—16) İmzalı eski çekmece, cüz ve lihye-i saadet mahfazaları ve sanatkârları (ÇİĞ, Kemal)—17) Sanat bakımından mezarlar ve mezar taşları ve Karaca Ahmed mezarlığı (DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan)—18) Bizans sarayında ve büyük Türk (Salâtin) camiinde remiz (DİEZ, Ernst)—19) Bozkır'ın ressamı (DİEZ, Ernst)—20) XIII. yüzyıl Anadolu camile-rinin özel durumu (ERDMANN, Kurt)—21) Eurasia göçebelerinin sanatının ve İslâmiyetten evvelki Türkistan'ın Türk plâstik ve tersimî sanatları üzerindeki bazı tesirleri (ESİN, Emel)—22) İran'ın Selçuklu devri gümüş eşyasında Türk unsurları (ETTINGHAUSEN, Richard)—23) Eski bir Osmanlı kumaşı (ETTINGHAUSEN, Richard)—24) Osmanlı-Türk mimarisinin ilk devrinin bir camii tipinde (EYİCE, Semavi)—25) Macar tatbiki sanatlarına Osmanlıların tesiri (GEZA, Feher ifj.)—26) British Museum'da bulunan bazı Türkçe elyazmalarındaki henüz yayımlanmamış minyatürler (GRAY, Basil)—27) New York'ta Metropolitan Sa-nat Müzesinde ve Mr. James J. Borimer'in özel koleksiyonunda bulunan Türk seramik işçiliği şaheserleri (GRUBE, Ernst J.)—28) Bir Türk minyatür ekolü (GRUBE Ernst J.)—29) Anadolu çiniciliğinin üzerinde durulmayan teknik ve işçilik özellikleri (İZET, Hakkı)—30) Eski medeniyetlerin halk sanat ve kültüründe izleri (KOŞAY, Hâmit Zübeyr)—31) Doğu Anadolu mezarlıklarındaki koç ve koyun heykelleri (KOŞAY, Hâmit Zübeyr)—32) Monümental Osmanlı mimarisinde stil yaratıcı olarak mekân (KUBAN, Doğan)—33) Türk âbidelerinin idare, muhafaza, bakım ve onarımı mevzuunda tatbik edilmiş olan esaslar (KUNTER, Halim Baki)—34) İslâmlıktan sonra Türk mimarisine ait bir köşk karakteri (KURAL, Macit)—35) Yakın Çağ Türk mimarisi üzerinde bir çalışma (KURAN, Abdullah)—36) XV. ve XVI. yüzyıllarda minyatür sanatında Türk üslûbu (KÜHNEL, Ernst)—37) Türk devrinde Cezayir'de hayat ve sanat (MARÇAIS, Georges)—38) Birkaç eski Türk köy halısı (Mc. MULLAN, Joseph V.)—39) İstanbul Bayezit camii mi-marı, II. Sultan Bayezid devri mimarları ile bazı binaları (MERİÇ, Rıfki Melûl)—40) Chester Beatty koleksiyonu elyazmaları (MINORSKY, V.)—41) Kahire koleksiyonlarında bulunan Türk sanatı şaheserleri (MOTAPA, Mohamed)—42) Ahi Şerefü'd-Din türbesi ve sandukası (ORAL, M. Zeki)—43) Akdamar kilisesi figür kabartmalarında Türk tesiri (OTTO - DORN, Katharina)—44) Mengüçöklere ait bir türbe (ÖZGÜÇ, Tahsin)—45) XVIII. yüzyılda bazı Polonyalı sanatçıların Türkiye'de faaliyetleri hakkında (REYCHMAN, M. Jean)—46) Bir Selçuk aynası (RICE, D. Storm)—47) Fas'ta Tetuan işlemlerinde Türk tesiri (RIOTTOT, M. OIagnier Bey)—48) Merdiven-minare (SCHACHT, Joseph)—49) Türk resim geleneğinde esas unsur insan resmidir (SEVİN, Nureddin)—50) Surnâme ressam-ları (SEVİN, Nureddin)—51) Hindistan'da Çağatay (Moğol) mimarisi (SMITG,

Myron Bement)—52) Eski Manyas ve harabeleri (TAESCHNER, Franz)—53) Türk bezemelerine ait bazı araştırmalar (TAMER, Cahide)—54) Türk çinilerinin terkip ve tekniğine dair bazı tahlil, müşahede ve mukayeseler (TAMER, Hadi—55) Sovyet Müzelerinde Türk tatbikî sanatı (TIOULIAEV, S.)—56) Stalaktik plânlarının hendesi (ULUENGİN, Fatin)—57) Türk mimarisinin felsefî ve estetik özellikleri (ÜLGEN, Ali Saim)—58) XVI. yüzyılda Türk mimarisinin iç dekoru nasıl vücut buldu (ÜLGEN, Ali Saim)—59) VIII-XII. yüzyıllar Orta-Asya'sında mimarî âbideler (YARALOV, Youri)—60) Selçuklu kervansaraylarının özellikleri (YETKİN, Suut Kemal)—61) Bir Selçukî elyazması üzerine (YETKİN, Suut Kemal)—62) Tunus'ta Türk sanatı (ZBISS, M. Slimane-Mastafa).

Aynı kitabın yabancılar için hazırlanmış, yabancı dildeki tebliğlerin asıllarını ve Türkçe tebliğlerin de yabancı dillerde özetlerini ihtiva eden ayrı bir basımı da yayımlanmış bulunmaktadır*. Türk Sanat Tarihi üzerindeki çalışmaları bir araya toplayan bu her iki eseri Türk Tarih kitaplığındaki özel yerini dolduracak bir mükemmellikte ortaya koymuş olan kongre idarecileri hiç şüphesiz her bakımdan takdir ve tebrike değer millî bir vazife görmüşlerdir.

Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi kitabını, Belleten okurlarına tanıtmaya çalışan bu kısa yazıyı, Kongre Başkanının açış söyleviden aldığım şu sözlerle bitirmek, bu kolektif eserin bayrağını açtığı dâvayı canlandırması bakımından çok yerinde olacaktır.

“Biz Türkler, sanatımızın yaratıcılığına, üstünlüğüne, medeniyet tarihine çok şeyler kattığına inanıyoruz”.

FAİK REŞİT UNAT

* *First International Congress of Turkish Arts. Communications presented to the Congress, XV + 381 p. CCXCIV pl. 3 tabl. Ankara 1962.*